

Motion till riksdagen 2007/08:So342

av **Thomas Nihlén m.fl. (mp)**

Djur och natur i vård och omsorg

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en nationell arbetsgrupp för att sprida kunskap om den positiva inverkan djur kan ha på äldres hälsa.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inbegripa djuren i det lokala och nationella folkhälsoarbetet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta fram ekonomiska beräkningar på hur mycket samhället kan spara på att ha med djur i vård och omsorg av äldre.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att se över djurs roll i vården och hur den kan utvecklas, särskilt när det gäller rehabilitering.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behov av kunskapsöversikt över naturens inverkan och roll inom vård- och omsorgsområdet.

Djur i vård och omsorg

Djur har stor inverkan på människan. De inverkar på vår livsstil som sådan genom att människor som till exempel har hund rör sig mer, har flera sociala kontakter och vistas i naturen i större utsträckning än andra. Livsstil har stor betydelse för hälsan.

Men djur har visat sig påverka människan positivt på flera områden. Djur gör det lättare för oss att hantera vardagslivets stress, men också särskilda påfrestningar av både psykisk, social, fysisk och medicinsk art.

Genom innovativt tänkande kan djur finnas med i både vården och omsorgen och spela en viktig roll där. Projekt pågår både i Sverige och i andra län-

Fel! Okänt namn på

der. Men det finns också verksamheter där man sedan länge insett betydelsen. Det finns länder som av tradition haft djur med i vården i många år.

Vi är medvetna om att djur inom vård och omsorg kan kollidera med målsättningen om ett samhälle fullt tillgängligt för alla – en målsättning som vi står bakom. Allergiker riskerar att inte få full tillgång till alla vård- och boendeheter. Vi menar dock att detta många gånger går att lösa på ett innovativt sätt. Det finns till exempel djur som inte framkallar allergi, det kan finnas särskilda enheter där djur är tillåtna, medan de inte är tillåtna på andra. Måttstocken måste alltid vara att planera för allergikers tillgänglighet. Allergisanelingar, behov av klädbyten etc. behöver tänkas in.

Exempel på vård- och omsorgsverksamheter där djur finns med är många.

Det kan vara i vården av svårt sjuka barn, där besök av en hund kan hjälpa när det är som svårast. Det kan handla om habiliteringsinsatser för förbättrad verbal förmåga för barn med autism. I hemtjänsten kan personal ta med sig hund på hembesök för förbättrad hälsa för de gamla. På HVB-hem för unga kan skötsel och omvårdnad av hästar ha terapeutisk inverkan, ge psykologiskt stöd och mognad. Djur inom rehabilitering och fysioterapi inom demensvård och vård av alzheimerpatienter kan ha en viktig effekt.

Forskning visar att till och med effekten av burfåglar på vårdhem har visat på mycket positiva resultat. Fysisk, psykisk och social aktivitet visade sig öka för de boende. Negativa beteendeförändringar bromsade upp. Trivselen ökade för både boende och personal. Ett annat test med fröautomater för fåglar som boende själva fick ansvara för ökade aktivitetsnivå och välbefinnande. Exempelen är många.

Förutom förbättrat psykiskt hälsotillstånd visar forskning också att inverkan av djur kan ha rent medicinsk effekt. I ett australiensiskt forskningsprojekt inriktat på äldre bidrog djuren i sig till reducerade risknivåer inom riskfaktorer som triglycerider, kolesterol och systoliskt blodtryck (Anderson, m.fl. 1992).

Nästan all forskning på det här området brukar publiceras på engelska. De två begrepp som brukar användas är AAT, *animal-assisted therapy*, och AAA, *animal-assisted activity*. *Animal-assisted activity* kan ungefärligt översättas med djurassisterad aktivitet och handlar om aktivitet i egenvård och på institution. Aktiviteter som förbättrar hälsan och välbefinnandet. *Animal-assisted therapy* kan översättas till terapeutiskt arbete med hjälp av djur och innebär att djuret ingår i en behandlingsprocess där målet är att förbättra individens psykiska, fysiska och sociala funktioner. Det är alltså frågan om avancerad rehabilitering. AAT är ett intressant område där mycket sker. Sverige ligger långt efter när det gäller att anamma arbetssätt med AAT.

I forskningsvärlden brukar man också tala om begreppen ”buffring” och ”coping”. Buffring betyder att man utvecklar ett skydd mot stress – att kunna tåla påfrestningar av psykisk, social, fysisk eller medicinsk art. Coping handlar om hur man kan handskas med vardagslivets stress – huruvida man klarar av att vara konstruktiv och göra något åt saken, eller om man i stället blir destruktiv eller passiv.

Vi har tidigare motionerat om djur i vården genom att särskilt lyfta fram djurens roll i äldreomsorgen (se motion Sällskapsdjur i äldreboende

2006/07:So305) genom ett åtgärdsprogram. Några av dessa förslag vill vi lyfta fram igen i denna motion.

Vi menar att det är klokt att inledningsvis lyfta fram frågan om djur i vård och omsorg inom ett särskilt område. Att lyfta fram just äldre är viktigt eftersom frågor om stimulans och välbefinnande tyvärr fortfarande är eftersatt här.

Vi vill därför tillsätta en nationell arbetsgrupp för att sprida kunskap om djurens positiva inverkan på äldres hälsa och inom skilda delar av vården. Arbetsgruppen skall ges i uppdrag att samordna och utvärdera det arbete som sker i frivilliggrupper, kommuner och landsting. Vi anser också att hemvården skall kunna erbjuda äldre att få hjälp med sina sällskapsdjur. Det ska också kunna vara möjligt för vård- och omsorgspersonal att ta med sina egna djur i sitt arbete.

När det gäller folkhälsoarbetet anser vi att djuren behöver tas med som en viktig aspekt i det nationella och lokala folkhälsoarbetet. Vi anser också att det är angeläget att ekonomiska beräkningar görs på hur mycket samhället kan spara på att använda djur inom folkhälsoarbetet med äldre.

Parallellt med ovanstående förslag vill vi att en utredning tillsätts för att ur ett brett perspektiv se över djurs roll i vården och hur den kan utvecklas. Vi vill att en sådan utredning särskilt belyser potentialen inom rehabiliteringsområdet.

Viktigt för allt arbete med djur är att djurens bästa alltid ska beaktas. Djuren får inte bli verktyg för människan, utan bara finnas med i vården i den utsträckning de själva mår bra av det. I en kommande utredning ska särskild tonvikt läggas vid detta.

Vår motion om sällskapsdjur i äldreboende avslogs av socialutskottet tillsammans med en annan motion på snarlikt tema från fp. Utskottet sa sig ha förståelse för de synpunkter som framförts om sällskapsdjurs betydelse för människors rehabilitering, välbefinnande m.m. men ansåg inte att något tillkännagivande om detta var nödvändigt. Detta slogs fast utan vidare resonemang om de yrkanden som gjorts. Vi anser att frågan förtjänar att tas på betydligt större allvar än så. Vi hoppas och tror att tiden nu är mogen för utskottet att ha en mer offensiv hållning och vilja göra ett tillkännagivande i dessa frågor.

Natur i vård och omsorg

Att natur är viktig för människan är ganska självklart. Människan behöver naturen att leva av och i. Men natur har också betydelse för vårt välbefinnande på andra sätt. Den inverkar både på vår psykiska och fysiska hälsa. Att vistas i natur kan förbättra hälsotillståndet.

Det har i alla tider funnits sätt att ta med naturens inverkan i vård och behandling. Att dricka brunn, hälsohem på vackra platser etc. känner vi alla till. I vår tid finns ur- och skurdagis, terapitradgårdar och rehabiliteringsträdgårdar till exempel. Vid SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, i Alnarp har man sedan

Fel! Okänt namn på

1980-talet forskat runt hur natur och parker påverkar vår livskvalitet och hälsa. Såväl kvalitativa som kvantitativa fysiologiska mätningar har gjorts, och man har bland annat kunnat se att aktiviteter i natur och parker verkar gynnsamt på stressade personer. Även trädgårdsarbete har haft en positiv effekt. Det finns säkerligen en rad andra områden där tillgång till natur har en gynnsam effekt på hälsan.

Tyvärr finns fortfarande exempel på verksamheter där människor nästan aldrig vistas utomhus alls, eller har tillgång till natur om de skulle vilja.

För att skynda på utvecklingen anser vi att det är angeläget med en kunskapsöversikt över naturens inverkan inom vård och olika slags omsorg. Hur ser kunskapsläget ut internationellt? Vilken inverkan har tillgång till natur i olika former ha på olika hälsotillstånd? På vilket sätt kan man dra nytta av detta inför planering och utformning av verksamheterna vård och omsorg?

En kunskapsöversikt behövs som kan göras tillgänglig för myndigheter, landsting och kommuner och verksamheter av olika slag, för att på sikt kunna mynna i fler konkreta verksamheter där.

Stockholm den 2 oktober 2007

Thomas Nihlén (mp)

Gunvor G Ericson (mp)

Tina Ehn (mp)

Mikaela Valtersson (mp)

Jan Lindholm (mp)

Ulf Holm (mp)